

להגלות נעים תורה והסידור
מגדור היוצא מעוד

י"ל ע"י התאחדות האברכים
"אדנים לתורה" דחסידי זוטשקא
פר' חיי שרה תשפ"א • גליין ע"ד

פלאות התורה מאוצרותיו של
הגד' חר' זרח רונטל שליט"א

הזקני הגדה

דברות קודש ממעיין נובע, כ"ק מרן רבו"ק ז"ע

גדה קדומים

"זממה שדה ותקחהו"

הפקעת קדושת מערת המכפלה הנוראה
מידי החיצונים וכוחות הרע

הנה בתחלת הפרשה עוסקת התורה הק' בענין פטירת שרה אמנו, והתעסקות אברהם אבינו בקבורתה במערת המכפלה, ורואים שהיה לאאע"ה בזה השתדלות גדולה מאד, להשיג את מערת המכפלה ולקנותה, ומובא ברמב"ן ובאור"ח הק' ובספורנו שאח"כ עשה א"א שמונה קנינים לקנות את מערת המכפלה!

ובטרם נבוא בס"ד לבאר ענין העבודה הגדולה היה לא"א בזה, נקדים כמה ענינים הצריכים עיון.

איך לא עבר א"א על לא תחמוד

א) הקשו מפרשי התורה (ח"ת"ס האבני"ז ושב"א) שנפסק ברמב"ם הלכות גזילה ואבידה פ"א הלכה ט' שכל החומד ביתו של חבירו או כל דבר שאפשר לו שיקנהו ממנו, ומכביד עליו ברעים ומפציר בו עד שלקחו ממנו, אע"פ שנתן לו דמים רבים - הרי זה עובר בלא תעשה שנאמר "לא תחמוד" וכו'. והנה כאן אנו לומדים בפרשת חיי שרה איך שא"א שראה את מערת המכפלה וחשק בה, וביור מי הבעל הבית, וכששמע שהוא עפרון הרבה עליו רעים שכל בני חת יהיו סרסורים בינו לבין עפרון, כמובא במדרש עה"פ "ופגעו לי בעפרון בן צוחר", "סרסרו ביני לבין עפרון". ובתחילה כשלא הסכים עשה כמה וכמה תחבולות בזה, ואח"כ כאשר הסכים עפרון רק על מקום לקבר קטן וא"א רצה גם את השדה והמערה והאילנות שמשמבי, הרבה עליו רעים והשתחוה ז' פעמים עד ששלם סכום גבוה של ארבע מאות שקל כסף עובר לסוחר! שיוצא לפי שיעור כסף זמנינו 8,160,000 דולר [שמונה מליון ומאה ושישים אלף דולר] (ע"פ שו"י בי"מ פ"ז שמתבע קנטר - 100 מנה ומשקל קנטר היו 42.5 קילו כסף (מידות ושיעור תורה ע' תמ"ג) ובכל קילו כסף נכנסים 32 אונקיות כסף, והנה ה-400 שקל - הוא 400 קנטרין שהם בס"ה משקל 17,000 קילו כסף! וא"כ יש שם 54,400 אונקיות כסף שהיות ומחיר אונקית כסף היום הוא 15 דולר א"כ בס"ה 400 שקל יוצא 8,160,000 דולר!)

והסטייפלר עשה חשבון שהערך הוא פי שמונים מהמחיר הרגיל, ובשם הגר"א מובא שהיה פי מאתים מהערך האמיתי, שלפי החשבון שלו יוצא שהיה סכום של כעשרים מליון דולר! וא"כ הרי ממש היה שם את כל חלקי איסור לא תחמוד, ואיך יתכן שאאע"ה שקיים כל התורה כולה עד שלא ניתנה - איך יעלה על הדעת שעבר על ל"ת של לא תחמוד.

האם שרה השתדלה בקניית מערת המכפלה

ב) מובא במדרש תהילים ובתנחומא פ' חיי שרה) שהספד א"א על

המשך בעמוד ב' <<<

ע"ה ראה אז בעיניו איך שתפלתו נורעה לדורות, שלעת החשכות והגלות עדיין יוכלו להתחזק מכוחו ולשפוך שיח לפני צורם ולפעול בתפלה שיבואו הגמילות חסדים, מאת ה' הטוב יתברך ויתעלה.

והנה תפלת המנחה נרמזה בתורה הק' בלשון "שיחה" לשוח בשדה. ונראה לבאר הטעם בזה, שלתפלה כזאת בבחינה הנזכרת למעלה, יש להתאמץ שתהא התפלה יוצאת מעומק הלב, בבחינת שיחה שמשוחח עם קונו כביכול, שרק ע"י תפלה הבאה מפנימיות הלב, בבחינת "שפכי כמים ליבך נוכח פני ה'" (איכה ב' ט'), אפשר למתק הדינים, ולהמשיך חסדים טובים אף בעת המנחה.

ובפרט בש"ק לפנות ערב הוא רעוא דרעוין, ובזמן כזה בודאי מתעורר כוחו של יצחק אבינו ע"ה, ועתה העת לשפוך שיח לפני אב הרחמן, לפנות ולדחות כל החושך הן ברוחניות והן בגשמיות, ובודאי מסוגל העת לראות "והנה גמלים באים" להמשיך השפעת חסד ורחמים למשך כל השבוע הבעל"ט.

(כ"ק מרן רבינו הנחל יצחק ז"ע)

רשעות אנשי שכם

כאמרם נשיא אלוקים אתה בתוכנו

גר ותושב אנכי עמכם, תנו לי אחזת קבר וגו', ויענו בני חת וגו' נשיא אלקים אתה בתוכנו (בראשית כג, ד-ו). אמר כבוד חותני הה"צ נ"י על פסוק הנ"ל, כי אברהם אבינו ע"ה רצה בזה לקבל את גזרת הגרות, כמו שאמר לו השי"ת בברית בין הבתרים (בראשית טו, יג), "ויאמר לאברהם ידע תדע כי גר יהיה זרעך". והם שהיו רשעים, לא רצו שעיי"ז בלבד יהיה נחשב לו זאת לגרות, ובכך יפרע את שטר חובו. על כן אמרו לו, "נשיא אלקים אתה בתוכנו". וגו'.

(רביה"ק ר' מאיר מפרמישלאן ז"ע)

אבות למדו תורה

וכדה על שכמה (בראשית כד, מה). איתא בגמ' (יומא כח ע"ב) קיימו האבות כל התורה כולה עד שלא ניתנה. וכאן באה התורה לרמז על כך, שגם רבקה זכתה לכך, וזוהו ו"וכדה", שכל כ"ד ספרי קודש היו על שכמה.

(רביה"ק ר' מאיר מפרמישלאן ז"ע)

מסירות נפש בקריאת שמע

ותמת שרה בקרית ארבע היא חברון בארץ כנען (בראשית כג, ג). והנה יש לפרש ותמת שרה היינו שהי' לה מסירת נפש על קדושת השם, בקרית ארבע, היינו בעת קריאת שמע, ארבע פעמים ביום, והם שתיים בתפלת השחר אחת קודם הקרבנות ואחר ביוצר אווה ושתיים בלילה אחת בערבית ואחת על מטתו, כמבואר בפרי עץ חיים (שער קריאת שמע וברכותיה, פרק ה). הוא חברון, 'חברון' הוא לשון דביקות, היינו על ידי שמחבר ומדבק עצמו ונשמתו להשם יתברך. והאיך יכול האדם לזכות לדביקות השם, ולמסירת נפש על קדושת השם כזה (עיי' ב"ח אור"ח סימן סא ס"א), בארץ כנען, היינו על ידי מדות השפלות שמרומז בארץ כנען כידוע.

(רביה"ק ר' מרדכי מנדבורנא ז"ע)

זריעת יצחק להמשיך חסדים לדורות הבאים

ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב וישא עיניו וירא והנה גמלים באים (בראשית כד, טו). יש לרמז הכתוב "ויצא יצחק לשוח בשדה", רצה לומר שיצא להתפלל בבחי' שדה שהוא מקום זריעה, שתפלתו תצמיח לדורות הבאים, "לפנות ערב" לעת הזמנים החשכים של הגלות המר הזה, שאפשר שלא היו ראויים מצד עצמם לכלום, ואולי אף להתפלל על כך יוקשה עליהם מאוד מגודל ההסתר והחשכות, הנה יוכלו להתחזק בכוחו של יצחק אבינו ע"ה, שתקן תפלה לעת התגברות הדינים, ומכוחו יוכלו אף בזמנים אלו לעמוד בתפלה ולכוין לבם לאביהם שבשמים, ולהמשיך אף אז חסדים ורחמים, מאוצר מתנת חיים הגנוז להם מאז. גם ירמו "לפנות ערב", שע"י תפלה זו נוכל לפנות ולסלק בחינת ערב וחושך שבשנות הגלות, ולהמשיך ולגלות אף בהם את האור. "וירא והנה גמלים באים", גמלים רמז לגמילות חסדים, שיצחק אבינו

מהגדה

גדלי אש בקצירת האומר

"בקיום מצוות יש לטרוח"

וירץ העבד לקראתה וכו' ותשאב לכל גמליו (בראשית כד, יז-ט). ברש"י לפי שראה שעלו המים לקראתה. רק כששאבה לצורך עצמה עלו המים לקראתה, אם כשירצה לשאוב לצורך הגמלים נאמר ותשאב שהוצרכה להטריח עצמה. כי בקיום מצוות חייבים לעמוד ולהתייגע ואין מקום לנסים. (קדושת לוי)

התלהבות ויישוב הרעת כהדרא מחתא

שני חיי שרה (בראשית כג, א). פרש"י, כולן שוין לטובה. הנה ארז"ל מטבע של אברהם אבינו ע"ה זקן וזקנה מכאן ובחור ובתולה מכאן. וביאר בספה"ק (ע"י ייטב לב), דבימי הנעורים יש מעלה לעבוד את השי"ת בזריות ובהתלהבות וחשק כרשפי אש, מה שקשה יותר בימי הזקנה. ומאידך בימי הזקנה יש מעלה בעבודת השי"ת בחכמה ויישוב הדעת מבלי רתיחת דברים. אכן אברהם אבינו הי' לו המעלות של ימי הנעורים וימי הזקנה בחדא מחתא, עכ"ד.

וזהו שרמז הכתוב "והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם". שהשי"ת יתן את המעלה של לבבות האבות (שנתקדו רתיחת הדמים אצלם, ויש להם יישוב הדעת) על בנים, ולב בנים (שיש להם התעוררות כרשפי אש) על אבותם.

וזהו שרמז רש"י ז"ל כולן שוין לטובה, שגם אצל שרה אמנו ע"ה, היתה בת ק' כבת כ', וכל השנים היו שוין אצלה לטובה, שהי' לה תמיד את כל המעלות של כוחות הנעורים ומעלות הזקנה.

(כ"ק מרן אדמו"ר ז"ע)

יודע ד' ימי תמימים ונחלתם לעולם תהיה

למעלה, ואם יהודי יחיה באופן כזה, אזי לא יהיה לו מצבים של חשכות, אלא גם בחושך אור לו. והרה"ק ר"ש מיערוסלאב זצ"ל אמר עה"פ ואברהם זקן בא בימים יוד' ברך את אברהם בכל", שמה שאברהם זכה לבא בימים, זה בזכות ש"וה' ברך את אברהם בכל" שהכל היה לאברהם טוב ומבורך, ולא היו לו שום שאלות וקושיות. וכדכתי' "רבים מאובים לרשע", אך "הבוטח בד'" מרגיש באותם הדברים שלרשע הם מאובים ש"חסד יסובבנהו". וגם בזה יל"פ, דמה שזכה למלאות כל ימיו בתורה ועבודה (פדריש הוזה"ק) הוא בזכות המדה הנשגבה הזאת לקבל כל דבר באהבה, וזהו יוד' בירך את אברהם בכל".

ואי בתפארת שלמה, עה"פ ויקם אברהם מעל פני מתו, דמה שהפסיק בהספד והתחיל לעסוק בדברים אחרים, ודין שהתחיל בבכיתיה ובהספדה מיד ראה את השטן מתריס נגדו, דהנה זה עתה חזר מעקידת יצחק, ולא הספיק אפילו לספר לשרה על מה שעבר עליהם, ומיד הגיע לספוד לשרה ולבכתה, וכשראה אברהם דדברי השטן מעלין הרהורים ח"ו נגד מידותיו של הקב"ה, מיד ויקם אברהם מעל פני מתו וחדל מלהתעסק בבכיתיה, דידע דבזמן שזכה צריך להתעטף באדרת של אמונה ולא להקשות קושיות רק להתהלך עמו בתמימות. וכבר יודע משלו של המגיד מדובנא על איש בער שנכנס לקטר הרכבת ונפעם נוכח המכונה הנפלאה המפעילה את הקטר ואת כל הרכבת, וכשנסתכל פה ושם פנה לפתע לעובד הרכבת ושאלתו בפיו על חוט כלשהו המקשר בין שני הזיזים, מה פשרו כאן ומדוע אינו במקום אחר. הסתכל עליו הנהג בתמיהה, ושאל וכי את שאר הכפתורים כן הבנת פשרם שאתה מתמקד על כפתור זה...? והפיקח ובר דעת יענה בכללות דאין לו השגה בדברים אלו.

זהו פ"י המזמור "איש בער לא ידע וכסיל לא יבין את זאת" דאיש' הנלבב ובר לבב יאמר לעצמו בער אני ולא אדע בהנהגת סדרי העולם, אבל ו'כסיל' לא יבין את "זאת", ישאל "מה זאת" כאילו חוץ מזה הכל מובן לו. וכן האדם הרי רואה נגד עיניו עולם מופלא ומשוכלל שאין לו אפס השגה בו ומדוע יחפוץ להבין פרט זה שאינו מבין, ואע"ה היה מסובב ומעוטף במידה של "בירך את אברהם בכל" שהכל היה לו טוב. ועיין בבת עין דכתב על מאמר הגמ' בת היתה לאברהם ובכל שמה, כי הנה "מידה" נקראת "בת" כמש"כ אלפים בת יכל, והיינו דאע"ה היה לו את המידה, לראות הטוב בכל מה שהשי"ת מסובב, ובזכות זה היה בא בימים.

"ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים שני חיי שרה". ובמדבר (ב"ר א) "יודע ד' ימי תמימים ונחלתם לעולם תהיה, כשם שהם תמימים כך שנותם תמימים, בת כ' כבת שבע לנוי וכו', דבר אחר יודע ד' ימי תמימים זו שרה שהיתה תמימה במעשיה, אמר ר' יוחנן כהדא עגלתא תמימה", וכו', עכ"ל. והפ"י ששרה היתה תמימה שהיו ימיה שלמים וגם תמימה מלשון תמימות, ובפשטות י"ל, וכדי שיהיה תמימות בלשון שלימות צריך להתמימות כהעגלה שהולכת בתמימות אחרי אמה, כך צריך להתהלך עם השי"ת בתמימות, כדכתי' בספה"ק "דכולם שוין לטובה" היינו ששרה קיבלה הכל לטובה בכל המצבים שהיתה, ואף כשאמרה חמסי עליך קיבלה על עצמה האמונה שהכל לטובה מהשי"ת. ומה שהיתה יכולה לקבל הכל לטובה, היה בזכות אמונתה הטהורה בבוק"ע.

וכדי שאדם לא יבטל אפ"י רגע מחייו בן ז' בן כ' וכן ק', בשנות הילדות הבחורות והזקנה, צריך להסתכל על חייו באמונה שיאיר לו את החיים וידע שאין רגע שאין לו תפקיד מלמעלה, וכל זמן ושעה יש לו ייעוד ותכלית מלמעלה ולכל זמן יש את העבודת ה' שלו. ואי' בחז"ל שבקש ר"ע לעורר את תלמידיו, אמר להן מה ראתה אסתר שמלכה על שבע עשרים ומאה מדינה, תבא בתה של שרה שחייתה מאה עשרים ושבע שנים ותמלוק על קכ"ז מדינות. ואיתא בחידושי הרי"ם הביאור בזה, דר"ע רצה ללמד את תלמידיו, את חשיבות ניצול הזמן שאם על קכ"ז שנה מקבלים קכ"ז מדינות יוצא דעל שנה מקבלים מדינה ועל שבוע מקבלים כמה עיירות ועל כל יום כמה רחובות ועל כל שעה כמה בתים וכו' וכ"ש ברוחניות דאין לו ערך ושיעור למעלה.

אך אם ישים האדם את ליבו שהשי"ת מסובב שכן יהיה בכל ענייניו, ואפ"י שכל היה מצב רוחו, וידע שהוא עכשיו בתפקיד, ואין יכול לדחותו למדוע אחר, דאז כבר יהא עליו תפקיד אחר לעשות, אז ינצל כל רגע ורגע מחייו לטובה. ושני סוגי התמימות תלויים זה בזה, דאנו צריכים לידע שעומדים אנו ללא דעת עצמי, והשי"ת מסובב אותנו כרצונו ית', ואז יהיו שנותינו מלאים וגדושים בעבודה"ש בשלימות.

ושמעתי בשם יהודי זקן ושבע ימים שגר כאן בני ברק ושמו ר' מתת' מיץ ז"ל שבשנותיו האחרונות סבל הרבה מאובים על רגליו ועוד צרות ומועקות, ובכל זאת תדיר כששאלו בשלמו היה רגיל לענות - "ב"ה הכל הולך כפי התכנית". והיינו כמובן התכנית שמוכתב

שרה אמנו ע"ה היה פרק "אשת חיל מי ימצא", והמדרשים מפרשים כל פסוק ופסוק על שרה אמנו ע"ה "בטח בה לב בעלה" - כשאמר א"א לשרה אברהי נא אחותי את וכו', "דרשה צמר ופשתים" - שהבינה להפריד בין יצחק שמכונה צמר לבין ישמעאל שמכונה פשתים, וכן עד"ז כל פסוק. והנה בפסוק "זממה שדה ותקחהו" ששרה אמנו זממה את שדה המכפלה ושם נקברה שנאמר "ואחרי כן קבר אברהם את שרה". שלכאורה אין יתכן לומר ששרה אמנו זממה ולקחה את שדה המכפלה, הרי פסוקים מפורשים שא"א השתדל בקניית מערת המכפלה רק לאחר פטירת שרה אמנו.

איך הגיעה שרה לחברון

א) הקשה החיצוני שבפרק כ"ג פסוק ב' כותבת התורה הק' "ותמת שרה בקרית ארבע היא חברון בארץ כנען ויבוא אברהם לספוד לשרה ולבכותה", הרי שרה אמנו נפטרה בזמן העקידה, ואין יתכן שבסוף פרשת וירא כתוב "וישב אברהם אל נערו ויקומו וילכו יחדיו אל באר שבע וישב אברהם בבאר שבע", הרי שגרו שם, ואין נפטרה שרה אמנו בחברון.

סוד המערה שנהגה לאברהם אבינו

וכדי ליישב כל התמיהות הנ"ל נקדים בזה ממה שמובא בספה"ק בסוד מעלת מערת המכפלה. ומובא מחסד לאברהם בעין משפט (נהר י"א) שההיל של יצחק ברח למערת המכפלה, ובפרד"א (פרק י"ג) איתא שכאשר באו המלאכים לא"א, הלך א"א עם בנו ישמעאל ליטול ג' פרים עבור אורחיו, והלך אחריהם המלאך רפאל בסתר ובחשאי ולאחר שנטל א"א שני פרים ונתן ביד ישמעאל להוליכן לביתו, ורצה לקחת את הפת השלישי, נדמה לפניו המלאך רפאל כפר חשוב, וזהו אותיות רפאל פר-אל חשוב, וכשבא א"א ליטול היה הפר נשטט ממנו ובורח, עד שהוליכו לפתח מערת המכפלה. ונפתח לפניו פתח המערה והריח ריח גן עדן וראה שאדם וחווה קבורים שם, כשהם שוכבים על שתי מיטות מוצעות ונרות דולקים למראשותיהם. ובוזה"ק בפרשתנו (דף קכ"ז ע"ג) אומר שא"א היה כל יום הולך להתפלל לשדה שליד מערת המכפלה שהיתה מעלה רוחות עליונים, ואור בוקע מתוך המערה, ושם היה הקב"ה מדבר עמו, ותמיד היתה תשוקתו לאותו מקום. ובנועם אלימלך ב"פ יוחי מביא בשם הספרים (אלישיר הק', הרמ"א מפאנז, ביונת אלם פרק טו ומנלה עמוקות ב"פ וישב ובפרשת ואתחנן אופן רכ"ז) שכל התפילות עולות למעלה דרך מערת המכפלה, והוא מעורר את האבות הק'!

ובליקוטי מהרד"א להבני יששכר איתא שמעבר הנשמות לגן עדן ולעולם הבא הוא דרך מערת המכפלה, ובליקוטי הראובני כתב שלכן כתוב בפרשת קנית מערת המכפלה "עובר לסוחר", ששם מקום המעבר למקום שנקרא דר וסוחרת, והאבות הק' מתפללים שם עד היום לישועת ישראל. ובמס' בבא מציעא (דף פ"ה ע"א) איתא שאם יתפללו כל הג' אבות שם ביחד, תיכף תבוא הגאולה.

ובוזה"ק ריש פ' חיי שרה אי' שלכן נקראת "מכפלה" ע"ש שהיא כפולה וקשורה לירושלים ששם שער השמים; ובספר בית ישראל [לרבי ישראל בן רבי אליעזר בנבשתי זצ"ל] בדרוש ל"א מביא בשם התולדות יצחק [להרה"ק רבי יצחק קארו - דודו של מרן הבית יוסף זי"ע] שא"א ע"ה גילה לשרה אמנו את סוד מערת המכפלה, ומה שהיה צוה שהיא שעה שעה ומתחילת הגן עדן, ולכן כאשר בא"א הלך לעקידת יצחק, הרגישה שרה אמנו כדרך הצדיקים שידועים ומרגישים שקרב זמן הסתלקותם לעוה"ב.

והנה כמו שמובא בוזה"ק (וזהר חדש דף ע"ג ע"ב) שקודם שבא א"א למערת המכפלה, היו רבים שביקשו להקבר שם, אך מלאכי השרת היו שומרים על המקום שלא יוכלו להכנס, והיו רואים

- וא"א כשהיה מגיע לשם היו בורחים כל החיצונים ויכול היה לראות הג"ע שבפנימיות המערה].

והנה מובא באריז"ל בליקוטי"ת שכאשר נמצא דבר קדוש בשבי אצל החיצונים - הם אווזים בזה בכל הכח - וצריך להוציא הקדושה משם רק ע"י מעשים פלאיים, כמו נשמת משיח בלוט ובנותיו, יהודה ותמר, ישי ואמו של דוד ודוד ובת שבע ורות ובעז, שלא ירגישו החיצונים שמוציאים הקדושה מתחת ידיהם.

וממשיך התולדות יצחק שלכן שרה אמנו לא רצתה למות בבאר שבע, כיון שאז היו צריכים להביאה משם לקבורה בחברון, ואז היה מאד קשה להוציא המערה מהקליפות, שעפרון היה מרגיש שיש כאן איזה ענין נסתר, שהרי כבר לא היו חברון שלושם ושמונה שנים, ומה פתאום מביאים את הנפטרת מבאר שבע עד חברו. ולא יסכימו למוכרה בכלל, או במחיר גבוה כ"כ שא"א לעמוד בזה. שהרי היה עפרון נבהל להון. ואם ישיג שהיה ענין לטלטל מת לאיזה ענין רוחני - משמע זה יקר בעיניו וא"כ המחיר ג"כ צריך להיות יקר ביותר. מה עשתה שרה אמנו, עמדה ונסעה לחברון בעודה בחיים חיותה, וכיון שנפטרה אח"כ בחברון, לא יתפלא עפרון מדוע באים לקבורה דוקא שם אחרי ששם נפטרה, ולא רוצים לטלטלה - ועכשיו נפלא ההנהגה בדברי המדרש

אש בוורת שם ולא היה שייך להכנס לשם! עד שבא א"א, ומלאכי השרת הכריזו לפניו שאדה"ר קבור שם, ומוכן המקום לאברהם יצחק ויעקב, והריח ריח הבשמים של הג"ע שם. והנרות הדולקים כנ"ל. ומובא בליקוטי ראובני ובוזה"ק ומדרשים, שאם עפרון היה יודע סוד המערה והיה רואה מה שראה שם א"א, לא היה מוכר אותה לעולם!

והנה כיון שמערת המכפלה הפנימית היא הממוצע בין רשות היחיד - יחידו של עולם - גן עדן העליון, ובין רשות הרבים עולם העשיה שלנו (ענין שבת דף ט' שאקוסא משמשת שתי רשויות פתח פתוח כחצו - פתח נעול כפנינים) שלכן נקרא כל העיר שבה מערת המכפלה - "חברון" ע"ש שבעיר זו יש חיבור בין עליונים לתחתונים. ומאחר ששם פתח הגן עדן, ובפתח הג"ע יש את להט החרב המתהפכת שלא יוכלו להכנס לשם, לכן מובא בליקוטי ראובני שעפרון היה רואה שם רוח ופאילה, ובכל פעם שהיה רוצה להכנס למערה לראות מה יש שם, היה רואה כמו ש"ד שרודף אחריו עם חרב לרוצחו. ולזה צוחר בגימ' ש"ד ואותיות רוצח"ת! וזהו "המערה אשר בצצה שדה", שמעולם לא נכנס בה מרוב פחד ובהלה מאותה מערת שדים ומזיקים רעים! [שעפרון ראה רק חיצוניות המערה - שלפתח חטאת רובץ - אותם נוחות חיצונים שהקיפוח

נערך ע"י הרב ר' נפתלי מרדכי ראזענבוים שליט"א

תפילת המנחה

הנה בפרשת חיי שרה שאנו קורין השבוע, מצינו בה חיוב ומצוה של תפילת המנחה, וכמו שאמרו ז"ל (ברכות כו): יצחק תיקן תפלת מנחה, שנאמר, ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב (בראשית כד, ט), ואין שיחה אלא תפילה, שנאמר, תפילה לפני כי יעטוף ולפני ה' ישפוך שיחו (תהלים קב, א), ע"כ. וביותר זמן תפילת המנחה, שהיא בזמן מנחה קטנה, וכמו שנאמר, לפנות ערב. ובכן הבה נעסוק השבוע בהלכות מנחה הגוגע לנו מידי יום ביומו, בס"ד:

מעלת תפילת המנחה

לעולם יזהר אדם בתפלת מנחה שהרי אליהו לא נענה אלא בתפילת המנחה¹, לפי שאין לך חביבה לפני הקב"ה יותר מתפילת המנחה², ודבר גדול הוא מאד, (א) כי יפה כוחו לשבר כוח הקליפות והדינים³, (ב) וגדול כוחו להגביר הרחמים על מידת הדין⁴, (ג-ד) והוא זמן גדול למחילת עוונות⁵ מיום הוולדו⁶, (ה) והוא התפילה הראשונה שהתפלל אדם הראשון אחר אכילת עץ הדעת ונתכפר לו⁷:

טעם שמה

ונקראת תפילה זו בשם 'תפילת מנחה' (א) כי היא שעת מנוחת השמש להשתחוות לבוראה למערב, וממנה הדוגמא אלינו שנקריב עצמינו ונפשנו לשמים⁸.

בגלותינו זה אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות של תפילה בבית הכנסת, שהוא במקום בית המקדש והתפילות במקום הקרבות, וכמו שהיה לו לריח ניחוח ריח הקרבן, כך הוא לו הבל היוצא מפי עמו ישראל בתפילותיהם⁹:

כיוונה וסדרה

ועיקר התפילה היא הכוונה, כי על ידי זה נמשך לו שפע וברכה¹⁰, והטעם, כיון דתפילת מנחה הוא באמצע היום בעוד שהוא טרוד בעסקיו, משא"כ בשחרית וערבית צריך לשום אותה אל לבו ולפנות מכל עסקיו ולהתפלל אותה, ואם עשה כן שכרו הרבה מאד¹¹, כי עיקר הוא ההזירות בקיומה¹², וכ"ש שלא ינוק בעסקיו ע"י שיפסיק בכדי להתפלל¹³:

יש לזהר מאוד להתפלל כל סדר תפילת מנחה על הסדר, דהיינו קרבנות, אשרי, שמו"ע, עלינו לשבח, קדיש יתום, כי בשמים מקפידים מאוד על סדר תפילה זו. [ועיין בהערה¹⁴]:

לכתחילה לא יתפלל אדם מנחה קודם זמן מנחה קטנה, כיון דזו הוא עיקר זמן מנחה, ובדיעבד אם התפלל אחר מנחה גדולה, יצא¹⁵. אבל בעת הצורך כגון שרוצה לצאת לדרכו, או שרוצה לאכול סעודה שאסור קודם תפלת מנחה, מותר לכתחילה להתפלל אחר מנחה גדולה. ויש אומרים, דמותר לכתחילה להתפלל בכל גוונא אחר מנחה גדולה¹⁶:

שמונה עשרה, ובאותה הלילה הוכיחו אותו בחלום לאמרו מדוע העולם מתפללים תפילה שלמה ואתה חסירה, ועל כן כל אדם יש לזהר בזה¹⁷, עכ"ל: יט. רמב"ם (הלכות תפילה פרק ג הלכה ב), שו"ע (סימן רלג סעיף א), מג"א (ס"ק א), ועיין רש"י (ברכות ט: ד"ה ולפני ירח) וז"ל, אף תפלת המנחה מצותה עם דמדומי חמה, ע"כ. וז"ל החת"ם סופר (דברים כט, ט"ד ברהב) וכן תפלת המנחה אינה מתחלת כי אם בזמן מנחה קטנה ולא מקודם, דכתיב, ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב, עכ"ל: כ. מג"א (ס"ק ב), מנשה ברורה (ס"ק א): כא. שו"ת הרא"ש (כלל ד סימן ט), טור (סימן רלג), ביאור הגר"א (אות א), אגרא דפירקא (אות רז) וכן נהג הבני יששכר בעצמו (דברי תורה להמנחת אלעזר חלק א אות ק):

ז"ל המגן אברהם [טריסק] (בלק ד"ה וירא בלק) "אמר אבא מארי זצוקלה"ה בשם הבעש"ט זצוקלה"ה, שגם זה האיש המוטריד בעסקיו כל היום בשווקים וברחובות, וכמעט ששוכח שיש בורא עולם, רק בעת שמגיע תפילת המנחה, עולה על זכרונו שהגיע זמן התפילה, וגונח ונאנח בלבו אין שפנה כל היום בהבלי עולם, והוא רץ לסמטא אחת מן הצד ומתפלל מנחה, הגם שאינו יודע מה הוא מדבר, עכ"ל. גם זה נחשב ויקר מאוד לפני הבורא ברוך הוא, והאנחה שלו בוקעת רקיעים", עכ"ל ונורא: יז. כתב סופר (עקב ד"ה ולעבוד בכל לבבכם): יח. ז"ל הכף החיים (שם ס"ק ז) "ואל ישנה מזה הסדר ואפילו אם היה הזמן דחוק, כי מעשה באחד ירא שמים שהיה פעם אחד הזמן דחוק ולא אמר למנצח ופרשת התמיד וכו' אלא רק התחיל לומר לשם יחוד וכו' והתפלל

ת. מדרש תלפיות (ענף אדם הראשון) בשם עשרה מאמרות להרמ"ע מפאנו (לה ע"ג): ט. שו"ת רמ"ע מפאנו (סימן כג), אליה רבה (סימן רלב ס"ק א): י. תוס' (פסחים קז, ד"ה סמוך): יא. ערוך השלחן (סימן רלב סעיף א): יב. קדושת לוי (בפרשתן ד"ה או יאמר ויצא יצחק): יג. לשונו הטהור של הסדר היום (שם): יד. כף החיים (שם ס"ק ב) בשם הוזהר הק' (פרשת ויחי ר"א) וז"ל, דבעי בר נש לכוונא דעתיה בצלותא דמנחה, בכולהו צלותא בעי בר נש לכוונא דעתיה ובהאי צלותא יתיר מכולהו, בגין דדינא שריא בעלמא, ועל דא צלותא דמנחה יצחק תקין לה, עכ"ל: טו. טור (שם): טז. שו"ת בצל החכמה (חלק ד סימן יח אות א):

בספר דרכי נועם על מאמרי רבה בר בר חנה [בהסכמת הגר"א זצ"ל] וז"ל, (בבא בתרא ע"ג) "אפילו עסק התורה והמצוות לא יתקנו העולמות כמו התפילות, שבהן תלוי קירוב ביאת משיחנו, ועיקרם בדורות הללו שהם מחצות אלף הששי ואילך שהוא זמן מנחה. ורמז לדבר, שלא נענה אליהו אלא בתפילת מנחה, כלומר, על ידי אותן תפילות שהן אחר חצות יומו של הקב"ה שהוא אלף הששי, או נענה אליהו מן השמים לבא לבשר לנו על ביאת בן דוד במהרה בימינו אמן", עכ"ל: ג. מדרש אגדת בראשית (פרק עז אות א): ד. נועם אלימלך (וישלח ד"ה או יאמר וישלח [ב]): ה. סדר היום (תפילת מנחה): ו. בעל הטורים (שמות לב, ל): ז. כף החיים [פאלאג'י] (סימן ט סעיף א):

א. ודורשי רשימות (ספר גימטריאות לרבי יהודה החסיד בפרשתן) כתב, 'ויצא בגימטריא "שתיקן תפלה של מנחה": ב. ברכות (ז, טו) (סימן רלב). וז"ל הכלי יקר עה"פ ויצא יצחק לשוח בשדה וישא ועינו וירא והנה גמלים באים (כ, טא), וז"ל, ומכאן סמך למה שאמרו רז"ל (ברכות ו ע"ב) לעולם יזהר אדם בתפלת המנחה שכן אליהו לא נענה כי אם בתפלת המנחה, ואע"פ שאברהם ויעקב תקנו גם תפלת שחרית וערבית, מ"מ לא מצינו שנענו מיד ותכף, אבל בתפלת מנחה מצינו שיצחק נענה מיד, כי מסתמא התפלל יצחק על היוזבו בעוד היות אלעזר בדרך, כי על זאת יתפלל כל חסיד לעת מצוא או אשה (שם ח) ומיד עזרהו ה', עכ"ל. ומידי דברי יש להעתיק מה שכתב

ערבי נחר

אמרים ערבים ממאורי החסידות

"זממה שדה ותקחהו", ששרה אמנו תכננה וזממה שיהיה שייך לקחת המערה!

ומחדשים חידוש נפלא, שבעצם לא היה לא"א שום איסור של לא תחמוד במערת המכפילה. שמה שקיבל עפרון בירושה את המקום של המערה הוא רק החלק הגשמי שלה, אבל כיון שמעולם לא השיג ולא יכול להשיג את ענינה ומעלתה הרוחנית, א"כ בזה החלק הרוחני לא זכה מעולם. ולפ"ז היו א"א ועפרון שותפים, לא"א היה החלק של הקדושה הרוחנית שבמערה, ועפרון יש לו את החלק הגשמי שבמקום. והוא "גר ותושב אנכי עמכם", גר בחלק הגשמי, ותושב בחלק הרוחני. וכל חמדת א"א לא היתה כמובן לגשמיות המערה. ומוסיף השם משמואל חידוש פלא, שמאחר ועיקר ענין מערת המכפילה הוא החלק הרוחני שבה ובה לא זכה עפרון, א"כ לא זכה ג"כ בטבל. וכמו שמצינו לגבי מוציא חי במיטה לרה"ה שכיון שחי נושא עצמו, ואינו נחשב להוצאה, כיון שהמטה טפילה פטור גם על הוצאת המיטה (שבת קמ"ב).

כשמכניע עצמו בפני הקדושה בא לקרי שמוחה

ויצא יצחק לשוח בשדה (בראשית כד, ט). הכלל הכנעה מביא עצבות שאין בידו לעשות כרצונו וחפצו מחמת ההכנעה, שמכניע עצמו בפני חברו, אך כשאדם עובד הבוה"ה, ומכניע עצמו לפני הבוה"ה, אז הוא דבוק עצמו במקור השמחה, אז ממילא שורה עליו ששון ושמחה, וזהו מרומם בפסוק ויצא יצחק לשוח בשדה, ר"ל אימתי יצא שמחה, כי יצחק לשון שמחה, ושיח לשון הכנעה, וכשהכנעה הוא בפני הקדושה מזה יצא ששון ושמחה.

(קדושת לוי)

זקני ת"ח מוסיפים בכל יום ויום חכמה

ואברהם זקן בא בימים וגו' (בראשית כה, א), ע"פ מאמר חז"ל זקני ת"ח כ"ז

טעם למה קורין לתפילה "דאווענען"

ויצא יצחק לשוח בשדה וגו' (בראשית כד, ט). יצחק תיקן תפילת מנחה, שנאמר, ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב קבלתי שזה הוא מה שנקרא התפילה בלשונו "דאווענען", שהוא לשון "דאבינען", היינו שהוא מן תקנות אבותינו.

(מגיד תעלומה להבני"י)

גודל מעלת המחזיקים ידי ת"ח - תמכין דאורייתא

גם לגמליך אשאב וגו' (בראשית כה, יט). הנראה לרמז בזה גודל מעלת המחזיקים ידי ת"ח, הם תמכין אורייתא, אף שאין בהם תורה, אעפ"כ גם המה ראויים לשכר טוב ולהשפעות טובות, וזה הפי' גם לגמליך, הם הגומלי חסדים, אשאב, להשפיע להם כל טוב וחסדים טובים.

(תפארת שלמה)

ואבוא היום אל העין וגו' (בראשית כה, ז)

אמר הטעם, למה עשה אלעזר עבד אברהם הסימן במים דוקא, כי כשרוצין לעשות טובה לאדם, צריך להזכיר אותו באותה המדה שהוא עומד בה, ואברהם הוא בחי' חסד, ומים הוא ג"כ בחי' חסד, לכן הזכיר אותו במים. ולכן כשבא אצל לבן, ורצה לעשות לו טובה, סיפר לו המעשה פעם שניה ולכן אמרו, יפה שיחתן של עבדי אבות וכו'.

(אמרי פנחס)

הרה"ק הרבי ר' צבי הירש הכהן מרימנוב זי"ע

ליומא דהילולא ל' חשון תקל"ח - תר"ז

רבינו הקדוש הרבי ר' הירש הכהן מרימנאב, אשר הרה"ק מרוזין אמר להרה"ק רבי חיים מאיר יחיאל ממוגמיצא שיסע אליו "ויסתכל היטב בתואר פניו וידע כי ראה פני השכינה" (בארות חיים) ואמר עליו הרה"ק מראזלע "שבוקע רוקיעים באשו הגדולה" (דור דעה)

אור כהיר בשחקים

אור מופלא ורם מעלה האיר בשנת תקל"ח בעיר דומברובא בבית מו"ה רבי יהודה לייב בלדת נשמתו הקדושה והטהורה של רבינו הרבי ר' הירש מרימנוב. משמים הועידו לו לרבינו במסע חייו הפלאי, כך שנתייתם בינקותו מאביו ואמו, והתגדל בבית אחי אמו בעיר טורנא. דודו שלחו אצל חייט אחד, שלמדו אומנות, ורבינו הי' לו לשוליא. אמנם כבר אז התחילה עבודתו הקדושה, בתורה לבב ובזכות נשמתו. וכאשר העיד לתלמידים לפני מחותנו הקדוש רבי ישראל מרוזין "איך קען זיך מיט אין זאך אויפטוהן, א אלטע האבן מיר פאראכטען אין נייע האבן מיר נישט פארדאבין" (דבר א' יכול אני להשתבח, דברים ישנים תיקנת, וחדשים לא לקללת). ודבר זה אמר שקיבל מאביו, והרה"ק מרוזין נענה שכבר אמר ייחוס די והותה. וכמוכן שעבודה גדולה הי' לו בזה.

לימים איקלע לעיר הרה"ק רבי אברהם משה מפשעווארסק, ורבינו אשר נשמתו שקקה לרוח טהרה, עלה בדעתו שמידי אחר שהרה"ק מפשעווארסק יצא מבזר הטבילה יקפוז ויטבול, וכך עשה. ואז נתבער לבבו בתבערת אש להבת שלהבת באהבת ויראת הבורא, ורץ לבית המדרש ותיקף שיקע עצמו בתורת השם, יומם ולילה לא ימוש משקיפתו, ודודו אשר היטב חרה לו שרבינו עזב את עבודתו אצל החייט ללא כל הודעה וידיעה, הוכיחו על זה. הבין רבינו שהגיע עתו לגלות למקום תורה, לכן יצא את העיר, וכאשר הבחין באיכו נושא עגלה ביקש מעמו להעלותו, וכאשר הגיע בחצות הלילה להעיר פריסטיק אמר לו העגלון "רד מהעגלה כי כאן מקומך". רבינו ירד ונכנס לבית מדרשו של הרה"ק הרבי ר' מענדלי מרימנאב, ומעשהו בראשונה כך עשה כאן שתמיד הי' עסקו בתורת השם, ובוישבו בינות אריות שבחבורה דשם, קיבל הרבה מהם. ובמשך כשנתיים ימים עלה ונתעלה ביותרם עד שגדלה מעלתו מאוד הן בתורה והן בעבודה. ומסופר שאמר עליו הרה"ק השר שלום מבעלז שקיבל מפי אליהו הנביא זל"ט את כל התורה כולה (אור יקרות).

אשר יצק מים על ידי אליהו

בשהותו שם היה עז חפצו לשמש את הרה"ק הרבי ר' מענדלי. ואכן נתנו לו מפעם לפעם להסיק התנור וכדו'. ופ"א כאשר המשמש הקבוע אשר הי' תפקידו להציע את מיטתו של הרה"ק לא היה, הציע רבינו את המיטה. וכאשר נכשב הרה"ק, שאל מיד מי הציע את המיטה, והרגיש בכוננו הקדו'. ואמר שמאז הוא ישימשו. והעיד הרה"ק רבי נתן לייב בנו של הרה"ק, שאביו אמר על תלמידו-רבינו "הולך בדרך תמים הוא ישרתנו", ולקחו שהוא ישרת בקודש. מאוד עלה ערכו בעיני רבו הקדוש, עד שהעיד עליו שיזכה להתעלות בכל העולמות (החסידות). וכה התבטא רבו הרה"ק הר"מ בעת פטירתו מן העולם כאשר ביקש הרה"ק מראפשיץ מאתו שיברכו טרם

יעמוד על הכרעה מצדיקי הרבים שהרימו תרומתם להוצאת הגליון

צדיק שיגיד תהלת ה' באופן כזה. ואמר הרה"ק האמרי נועם אחר פטירתו, שאם הי' לו א' שהי' אומר לו "שירה" עוד פ"א כאשר הגיד רבינו הק' הי' נותן לו כל הוננו. (ומן הענין לציין מה שהפליא הרה"ק הייטב לא בתפילתו של רביה"ק הר"מ מנדבורנא זי"ע באומרו שמפסירת רבו הק' הר"י הירש לא שמע עוד תפילה כזאת).

מדברנא ראומתיה

דברים נפלאים נשמעו מפי רבינו, כאשר נשאל מאת הגה"ק מהר"מ אש האין נתעלה ונהי' מצדיקי דורו למרות שלא הי' מפורסם בלמדנותו ותורתו. א"ל רבינו שתרי"ג המצות כללים ברמ"ח איברים ושס"ה גידין וכך קיים אאע"ה את כל התורה כנודע, אמנם ישראל אחר שנשתקעו בחומריות מצרים הצטרכו לקבל אורייתא, "אמנם מי שהולך בדרכו של אברהם אע"ה, לאיש כזה מתחברין הרמ"ח ושס"ה אברים לתרי"ג עשין, והיו לאחדים בנפשו רוחו ונשמתו" (דור דעה). וכך אמר רבינו אחר שהי' אצל הרה"ק מרוזין, "מהפלא, רבי ישראל צ"י לקח לו דרך מחנון מלאך ה' מט"ט, שהי' מייחד ייחודים בתפירת מנועלים, ות"ל אני בחרתי לעצמי את דרכי מאברהם אבינו ע"ה" (מבשר טו). ואכן פ"א בירך רבינו בקדשו, שמה שאמר השי"ת לאאע"ה והיה ברכה, שהברכות נתונות לה, כן הדבר נוקב והולך בכל דור דור שהצדיק עמוס לברך את ישראל הקרובים והרחוקים". וסיים הכותב שהי' רבינו שיקול ברעיונותיו וחלגו עיניו דמעות על שכ"כ טרוד לברך את ישראל באהבה, ומתי יגיע טובה בזה גם לנפשו. אמנם המשיך "יולך אברהם כאשר דיבר אליו ה', שאאע"ה עשה את רצון ה' והשליך עליו יהבו שכך יתקון נר"ו שלו, וכך מצויים גם אנחנו שלא לשנות תפקידנו".

הסתלקותו

בחג הסוכות האחרון לחייו בשנת תר"ז רמז כמה פעמים שעתו מתקרבת, ולמרות חולשתו יצא מיד לאחר החגים למסע בקרב החסידים, בכדי לאסוף מעות ולשלם כל חובותיו שבע"ז לחלק לעניים.

רבינו חזר לרימנוב כשהוא חולה, ובשבת פר' חיי שרה כבר לא יכול היה לערוך את שולחנו הטהור, אך מפיו הקדוש נשמעו דברי תורה אשר בבואה מקלסתר פניו הרוחני ניתן לראות מדברים אלו, במאמרו על הכתוב (שם פה ית): "ויאמר עבד אברהם אנכי", כלומר, אליעזר העבד הנאמן של אברהם אבינו ביקש לתאר לפניו את מהות אדונו, ולפיכך פתח ואמר: "עבד אברהם" - עבודתו הקדושה בכל ימי חייו, יש לה מטרה אחת ויחידה: "אנכי", לזכות להתדבק ב"אנכי ה' אלקיך", והיינו שלשם כך שלחני אליכם, לבנות את האומה הישראלית שתכליתה להפיץ בעולם את אמונת השי"ת המתבטאת בציווי זה של "אנכי ה' אלקיך". זאת ועוד, אליעזר מוסיף ואומר: "ואבא היום אל העין", כלומר, גם אני, למרות פחיתות ערכי, זכיתי היום להשיג במדת מה שביני שכלי - "אל העין", מלשון עיון - ביחינה זו שאתה משיג אדוני אברהם.

בליל יום ד' ל' מרחשון, א' דר"ח סכלו תר"ז התפלל ערבית בהתלהבות עצומה בשארית כוחותיו, לפני כן קרא לחדרו את הרבנית ושני ילדיה הצעירים בתה ובנו היחיד הפעוט, שהיה כבן שלש, לימים ממלא מקומו ברימנוב הרה"ק רבי יוסף זי"ע, ואמר לה דברי פרידה, כשקראה הרבנית בכפי: על מי הנך עוזב אותי וילדי, השיב לה: על רבון העולמים.

בשעת חצות בירך "שהכל" לאחר שקרא קריאת שמע, וכיון בזה לברך על הסתלקותו מן העולם, והחליק על זקנו ופיאותיו, ובעוד שידו הימנית היתה אחוזה בדיקנא קדישא, עלתה נשמתו הטהורה לשמי מרום, בפרוס השבעים לחייו, באותה שעה ככה האור שהאיר על ביתו וכל השעונים עמדו מלכת. מקובל, כי באותה שעה נראה על ביתו עמודא דנורא שהאיר למרחוק, והעידו תושבי הכפרים הסמוכים לרימנוב, כי נדמה היה להם שרימנוב עולה בלהבות, וכך ניצב עמוד האש עד לאחר שהוטמן ליד רבו הק' ברימנוב, ויבכו אותו כל בית ישראל. (ראה: זמשק אליעזר - דו"קוב חלק שני עמ' לב מה שאמר אז תלמידו הרה"ק מודיקוב אשר מיאן להתנחם)

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

התעלותו לשמי רום. שהרים הר"מ את יד שמאלו על ראש הרה"ק מראפשיץ לברכו, ביקש הרה"ק מראפשיץ "ברכני נא בימין צדקך", אמר לו הר"מ "דע לה, ידי ימיני שמורה לתלמידי רבי הירש, וכשם שהאריז"ל לא בא לעולם אלא בשביל תלמידו רבינו חיים ויטאל זי"ע, כך גם אני לא באתי לעולם אלא בשביל הירש תלמידי".

כהן גדול משרת

הרה"ק רבי מאיר מאפטא, כאשר נסע פעם למדינת הגר עבר בדרכו בעיר רימנאב, ואמר אז לרבינו "הנה רבו הרבי ר' מנחם מענדלי הי' עמוד העבודה שבלב זהו תפילה, יראה מר להחזיק ולחזק עמוד זה" (דור דעה). ואכן ידועים הדברים ומפורסמים אודות עבודת התפילה של רבינו אשר ככהן גדול משרת, נכנס לפני ולפנים בעת תפילתו, ועלה מעלה אחר מעלה בכל העולמות העליונים, עד שלא השאיר לעצמו אחיזה כלל בהאי עלמא. עוד בעודו נער משרת, התבלטה עבודת תפילתו כלפני אש. וסח הרה"ק רבי נתן לייב בן הר"מ שפ"א התקנאו בו איזה אינשי, שלא האמינו שכנים הדברים שאכן בשעת תפילתו מרקיע הוא שחקים, וכאשר היה דרכו לעמוד סמוך לתנור ישן שלא הסיקו אותו, העיזו פעם והסיקו את התנור בהיסק גדול, וחזמו עלה מאז, אך רבינו שעמד בסמוך להתנור ואחזו בידו, לא חלי ולא הרגיש כלל, ואף הטיח בו ראשו תוך כדי שידי ופניו נחרכים, ואז נכחו הכל שאכן איש אלוקים קדוש הוא. (החסידות).

פ"א התאונן לפני רבו הק' שבשעת התפילה מבלבלים אותו צורות שונות, ושאלו רבו מהם, ותיאר לו, ענה לו רבו הרי הנה הכוונות הק' של האריז"ל אשר עומדים ומצפים שתכוננו ואתה אינך רוצה, ואמר לו רבינו אז שאינו צריך כי אם להתפלל בכוננת פירוש המלות (החסידות). [ורבו ענה לו שמדריגה זו זוכים אך א' או ב' בדור היינו מדריגה לדעת הכוונות ולהתפלל בפשטות (שם)]. פ"א רבינו כאשר עמד והתפלל, התפלל בנעימה נפלאה למעלה מדרך הטבע, והי' מייחד את ייחודיו ומסתיר אותן בתוך נעימותיו הנפלאות. כמו שהארין מאוד בתיבות השמות הקדושים (נפלאים מעשיך). וכאשר יצא סידור הרב ר' קאפיל ועיין בו רבינו, נענה שאין וואה בו שום חידוש (אוצר ישראל).

וכה היה גדול כוחו בתפילתו עד שרומם את כל הקהל אחריו. ופ"א בשבת יארצייט של הרה"ק הרבי רבי מענדלי, כאשר שבתו שם כל גדולי התלמידים והי' כל כותל המזרח מלא בבעלי רוח הקודש, וניגש לפני העמוד זקן הצדיקים הרה"ק רבי שמעלי' מירוסלאב, ובלכה דודי' ניגש אל רבינו ולקחו ונתנו לפני עמוד התפילה, ומיד כאשר נגש והתחיל לנגן, לשיר בבית הכנסת אורה ושמחה וכל הקהל היו מרקדים כאילים עד סוף התפילה מרוב התרוממות הנפש" (החסידות). וביאר הרה"ק ר"א מדזיקוב שכן הוא מעלת "צדיק הדור" לרומם אחריו את כל הציבור לעילא ולעילא. והרה"ק מצאנו שעמד שם עם כל הצדיקים, וכאשר התחיל רבינו הק' להתפלל הסתובבו כולם והסיבו פניהם כדי לראותו עולה ונתעלה, התחיל הרה"ק מצאנו לבכות וירדו עיניו דמעות ללא הפוגות. אחר התפילה אמר להרה"ק מדזיקוב שככה יען כי התבונן בדבר שאחר פטירתו לא יהיה לנו עוד

<p>ידידנו הנכבד הגאון ר' יעקב יהושע ענגילאדער שליט"א ראש הישיבת לומדי תורה - מחנכא בעלזא לרגל נישואי בנו הכה"ח רב בעריש נ"י למז"ט ובשעתו מ' ויה"ר שיהא הבניין עדי עד ויראה ממנו ומכל יוצ"ח רוב נחת וקדושה ובכ"ס אבי"ר</p>	<p>ידידנו הנכבד הרה"ח ר' אברהם מאיר בראנסדורפר שליט"א וחתנו הרה"ח ר' נפתלי לידר שליט"א לרגל אירוס ה' הנכד' הבן למז"ט ובשעתו מ' ויה"ר שיהא הבניין עדי עד ויראה ממנו ומכל יוצ"ח רוב נחת וקדושה ובכ"ס אבי"ר</p>
---	--